

i zanimljiva studentima i javnosti (...), neprestano su joj potrebna nova gledišta poput onih koja pruža povijest okoliša. (Hughes, 149).

Nadopunu knjizi čine posljednje stranice koje pružaju uvid u razvoj povijesti okoliša u Hrvatskoj. Autori navedenog dodatka, Borna Fürst-Bjeliš, Marin Cvitanović i Hrvoje Petrić slažu se s Hughesovom potrebom o živoj dinamici istraživanja povijesti okoliša kao i važnosti interdisciplinarnosti, gdje u istraživanju prenjače kao discipline nositeljice istraživanja - geografija i povijest. Autori su uložili izniman trud da zaokruže ovaj svojevrsni sveučilišni priručnik pružajući ne samo pregled razvoja ove discipline u nas, već i pregled časopisa, popis knjiga prevedenih na hrvatski jezik te bibliografiju radova domaćih znanstvenika.

Treba dodati kako Hughesova knjiga predstavlja nezahtjevno štivo, ali je svakako hvalevrijedan pokušaj da se "nova" disciplina predstavi široj javnosti i dokaz kako se o takvoj problematici može govoriti koristeći jednostavan leksik i sistematiziran pristup. No, jasnoća sadržaja, visoka mogućnost razumijevanja čine ovu knjigu svima prihvatljivom. Time se autor, kako sam kaže odupro knjigama o povijesti okoliša koje traže prethodno poznavanje problematike: *I enjoy writing; I aim for a style that is accessible to the students I have always loved best: college freshman honors students. I strive for clarity. Almost all other books on world environmental history, and there are awesome ones that I admire such as those written by J. R. McNeill, Joachim Radkau, and Ian Simmons, are difficult to approach unless a student already has an acquaintance with general world history. Well, I will say that I have assigned them Something New Under the Sun, and they rose to the challenge and profited by it. Still, I seem to connect well with undergraduate students and the "general reader."* (Cioc i Miller, 2010.) Hughes je knjigu dodatno popratio fotografijama koje je sam snimio tijekom svojih putovanja. Fotografije, ukupno njih dvadeset, ukazuju na potrebu autora da povijest okoliša prikaže i u slici, ispravno smatrajući kako fotografije mogu bolje ukazati na problem okoliša od pukog opisa: *Photographs can portray aspects of the environment as no word description can.* (Cioc i Miller, 2010.) Redosljed fotografija ukazuje na promišljenu upotrebu slikovnog svjedočanstva. Naime, Hughes kao svoju prvu fotografiju postavlja prikaz oranja žitnog polja na Javi, a završava ljudskom intervencijom u prostor – rezanjem australskih stabala za izvoz u Japan, a potom i prikazom mangrove u Indiji uz naznaku kako pružaju važno sklonište za mriješćenje riba, no u mnogim se dijelovima uklanjaju radi uzgoja račića i drugih razvoja. Dakle, i kroz sliku autor je odgovorio na pitanje: *Što je povijest okoliša?*

Aleksandra ĐURIĆ

**ZAPISNIK FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U NAŠICAMA. KNJIGA I (1739. – 1787.)
(UREDILI TAMARA TVRTKOVIĆ I MILAN VRBANUS), NAŠICE – SLAVONSKI BROD –
ZAGREB, 2010., 370 + XLIII STR.**

Sredinom 2010. godine iz tiska je izašla prva knjiga iz niza *Zapisnika franjevačkog samostana u Našicama*. Objavljeni su zapisi iz razdoblja od 1739. do 1787. godine koji su dio prvoga sveska samostanske kronike izvornog naziva *Protocollum antiqui conventus Divi Antonii thaumaturgi Nassicis*, odnosno *Zapisnik drevnog samostana svetog Antuna čudotvorca u Našicama*. Ovaj se *Zapisnik* izvorno čuva u Arhivu franjevačkog samostana u Našicama i sastoji se od tri sveska. U njega se kontinuirano unose zapisi o svim važnim događanjima od 1739. godine do danas. Tako prvi

svezak pokriva razdoblje od 1739. do 1864. godine, drugi svezak od 1864. do 1956., a posljednji, treći, svezak od 1957. do danas, u njega se, naime, još i danas unose zapisi. Tiskanje ovoga dijela prvog sveska *Zapisnika* plod je zajedničke inicijative Hrvatskog instituta za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Baranje i Srijema, Zavičajnog muzeja Našice, Franjevačkog samostana sv. Antuna Padovanskog u Našicama, grada Našica i Hrvatskog instituta za povijest iz Zagreba.

Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama u prvom redu je ljetopis ili kronika jednog samostana, ali s obzirom na podatke koje donosi on nadilazi ovo svoje prvotno određenje. Uzimajući u obzir da su kroz dugi niz godina u kroniku unošeni podaci koji se odnose na crkvena, kulturna, gospodarska i politička događanja uglavnom s područja Našica, ali i čitave Slavonije i Hrvatske, kao i ondašnjeg društveno – političkog okvira Habsburške Monarhije, ova kronika je u svakom pogledu nadišla granice svoga primarnog žanrovskog usmjerenja i postala vrijedan izvor za povijest našičkog kraja ali i spomenutog društveno – političkog i crkvenog okruženja. Svakako u ovom razdoblju samostanske kronike kao historiografski žanr nemaju više ono značenje koje su imale u srednjem vijeku, no i dalje ostaju i u kasnijim stoljećima vrlo zanimljiv i vrijedan izvor za proučavanje kako crkvenih tako i širih društvenih prilika na prostoru u kojem su nastajale. Uzme li se u obzir značenje našičkih franjevaca u 18. stoljeću kao i zapisi koje ova kronika donosi s područja samostanskog, crkvenog, kulturnog, gospodarskog i drugih aspekata života ona postaje vrijedan i nezaobilazni izvor za upoznavanje mnogih vidova povijesti samostana, crkve, grada i ljudi ovoga kraja. Osobito za proučavanje povijesti svakodnevnog života. Svakako treba spomenuti i još jedan nezaobilazni segment ovoga *Zapisnika*, a to je da u zapisima nalazimo imena brojnih zaslužnih i poznatih slavonskih, tj. hrvatskih, pisaca i kulturnih radnika iz 18. stoljeća.

Knjiga je podijeljena na nekoliko dijelova. Tekst Silvije Lučevnjak i Milana Vrbanusa *Kulturno – povijesna baština našičkih franjevaca*, posvećen je mjestu koje je samostan zauzima u povijesti Našica, s osobitim naglaskom na njegov kulturni, društveni, gospodarski i prosvjetni značaj. Zatim slijedi rad fra Emanuela Hoška pod nazivom *Višestoljetni apostolski rad našičkih franjevaca*. Hoško u ovom radu analizira ulogu franjevačkog samostana u Našicama od srednjeg vijeka do početka 19. stoljeća na dvije razine, prateći njegov pastoralni rad na području našičkog kraja ujedno upućuje i na njegovo povijesno značenje za franjevce kontinentalne Hrvatske, u prvom redu podunavske i slavonske franjevce.

Nakon ovih uvodnih tekstova slijedi usporedna transkripcija izvornog latinskog teksta i prijevoda na hrvatski jezik popraćena bilješkama. Kritičko izdanje i prijevod *Zapisnika* priredili su Šime Demo, Maja Rupnik – Matasović i Tamara Tvrtković. Tako je u predgovoru knjige istaknuto kako su prevoditelji zbog nedostatka sustavno provedene terminologije bili prisiljeni za određena područja, u prvom redu crkveno, vojno ili pravno, stvarati termine, mijenjati ih i prilagođavati već postojeće sa željom da ovo bude poticaj za stvaranje terminološkog priručnika. Usprkos problemima s kojima su se susreli, kod transkripcije i prijevoda tekstova *Zapisnika*, autori prijevoda su vrlo uspješno uspjeli transkribirati i prevesti tekst na način da čitatelj može bez poteškoća pratiti zapise ljetopisa. Sam zapisnik započinje kraćim tekstom, *Kratki predgovor čitatelju*, koji je svojevrsni uvod u ljetopis, a odmah nakon njega slijedi još jedan kraći tekst o povijesti samostana sv. Antuna Padovanskog u Našicama u razdoblju od 1373. do 1719. godine. Nakon toga ispisano je nekoliko vrlo kratkih zapisa od 1719. do 1729. godine, kronološki poredanih, vezanih uglavnom uz kapitule Provincije Bosne Srebrene, u kojoj se tada nalazio našički samostan, i zaključke tih kapitula koji se odnose na samostan sv. Antuna u Našicama. Iako se u samom naslovu nalazi kako ovo izdanje *Zapisnika* obuhvaća razdoblje od 1739. do 1787. godine, u tekstu ljetopisa možemo pronaći kronološke, po godinama, zabilježene zapise već od 1719. godine za koje se može pretpostaviti da su naknadno uneseni, jer je tek 1737. provincijal Bosne Srebrene Luka Karađić propisao bilježenje događaja za određenu zajednicu ili samostan, a našička zajednica započela je pisati svoj ljetopis spomenute 1739.

godine. Događaji zabilježeni u našičkom *Zapisniku* prikazani su kronološki poredani po godinama, ali su u prvom redu vezani uz trajanje same institucije samostana tako da se time ovaj ljetopis može ubrojiti u kronike, koje bilježe neko veće razdoblje, te i u anale, čija je osnovna vremenska jedinica godina. Podaci koji se unose u ovaj ljetopis do polovice 18. stoljeća uglavnom su kratki i službeni da bi zatim postali vrlo opširni i često podijeljeni po mjesecima i tematski. Napose su se bilježila događanja vezana uz život samostanske zajednice, posebno crkveni i vjerski događaji, a posebno svi ostali, politički, gospodarski, vojni itd. Samim time ovi zapisi postali su vrijedan historiografski izvor za proučavanje prošlosti Našica i našičkog kraja. Bogatstvo podatak iz svih područja ljudske djelatnosti svakako će ga učiniti jednim od prvorazrednih povijesnih izvora.

Na kraju knjige nalazi se *Leksikon osoba*. Abecedni popis s kratkim biografskim bilješkama o svim značajnijim imenima koja se spominju u *Zapisniku*. Zatim slijedi kronološki slijedi svih važnijih povijesnih događanja s područja Hrvatske i šireg područja Monarhije od 1699. do 1787. kao pomagalo u rekonstrukciji povijesnih okolnosti u kojima se odvijao život našičkog samostana i župe. Na tom tragu donesen je i popis vladara koji su živjeli u razdoblju koje obuhvaća ova kronika, jednako tako hrvatskih banova, velikih župana virovitičke i požeške županije, zagrebačkih, bosanskih (đakovačkih) i pečuških biskupa, provincijala provincija Bosne Srebrene do 1757., u kojoj se do tada nalazio našički samostan, i novoosnovane sv. Ivana Kapistrana. Na kraju ovoga niza nalazi se popis našičkih gvardijana od 1639. do 1788., odnosno od Mihaela iz Nijemaca do Marijana Lanosovića. Radi lakšeg pristupa tekstu priređivači ovog izdanja sastavili su i popise mjera i novčanih jedinica toga vremena, zatim mjera za duljinu, površinu, suhe tvari i tekućine, kao i popise novčanih jedinica te cijena u Hrvatskoj i Slavoniji u 18. stoljeću. Ovaj posljednji dio knjige sastavljen je kao svojevrsno pomagalo svima onima koji će se upustiti u iščitavanje i proučavanje ovoga ljetopisa prvenstveno kao tumač određenih pojmova, ali i kao povijesni okvir u kojem treba čitati tekstove *Zapisnika*.

Osvrćući se na kraju na sve ovo što je ranije rečeno *Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama* predstavlja se u prvom redu užem stručnom čitateljstvu kao vrijedan izvor za proučavanje različitih područja bogate povijesti grada Našica, cijelog našičkog kraja i naravno, samostana sv. Antuna, kao nezaobilaznog vjerskog, kulturnog, društvenog i gospodarskog centra toga kraja. Na isti način on će naći svoj put i do šireg čitateljstva koje u njemu može pronaći zanimljivi povijesni tekst, odnosno svjedočanstvo o životu jednog vremena. Svakako treba spomenuti da se izdavanjem ovoga sveska *Zapisnika* nastavlja niz izdavanja ljetopisa franjevačkih samostana kontinentalne Hrvatske koji je započeo tiskanjem nekoliko svezaka kronike franjevačkog samostana u Slavanskom Brodu, odnosno Brodu na Savi.

Daniel PATAFTA

SLAVEN BERTOŠA, OSEBUJNO MJESTO AUSTRIJSKE ISTRE: LUPOGLAVSKI KRAJ U SREDNJEM I NOVOM VIJEKU, SREDNJA EUROPA, ZAGREB, 2011., 257 STR.

Knjiga *Osebujno mjesto austrijske Istre: Lupoglavski kraj u srednjem i novom vijeku* istaknutog hrvatskog povjesničara Slavena Bertoše zaista je pravo osvježenje na recentnoj historiografskoj sceni. Naime, kao što i sam autor ističe, područje sjeveroistočne Istre je stalno bivalo u drugom planu kada je riječ o historiografskim istraživanjima te je ova knjiga značajan prilog u monografskoj valorizaciji tog područja, ali i vrijedan poticaj za nastavak sličnih istraživanja.

Ekonomiska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VII. / Broj 7
Zagreb - Samobor 2011.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (*Zagreb, Hrvatska*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula, Hrvatska*), Zrinka Blažević (*Zagreb, Hrvatska*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb, Hrvatska*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), (Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil İnalçik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetić (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci, Hrvatska*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb, Hrvatska*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb, Hrvatska*), Ivan Mirnik (*Zagreb, Hrvatska*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb, Hrvatska*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb, Hrvatska*), Marko Šarić (*Zagreb, Hrvatska*), Mladen Tomorad (*Zagreb, Hrvatska*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Hrvatska*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek, Hrvatska*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2011.

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

PRIKAZI KNJIGA

Gyulai Eva, Horvath Zita, Turbuly Eva, Gospodarstvo i društvo međimurskog vlastelinstva u 17-18. stoljeću (Andreja Talan)	140
Joan Dunayer, Specizam, Diskriminacija na osnovi vrste (Tomislav Krznar)	142
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 17 (Tomislav Krznar)	145
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 18 (Tomislav Krznar)	148
Tomislav Krznar, Bioetički mozaik (Hrvoje Jurić)	150
Ian G. Simmons, Globalna povijest okoliša: od 10000. pr. Kr. do 2000. n. Kr. (Aleksandra Đurić)	151
J. Donald Hughes, Što je povijest okoliša? (Aleksandra Đurić)	154
Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama. Knjiga I (1739. – 1787.) (Danijel Patafta)	156
Slaven Bertoša, Osebjuno mjesto austrijske Istre: Lupoglavski kraj u srednjem i novom vijeku (Igor Eterović)	158
Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu, br. 22 (Iva Potočnik)	161
Historia Varasdiensis. Časopis za varaždinsku povjesnicu br. 1 (Iva Potočnik)	162
Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, br. 42 (Igor Razum)	163
Prostorno planiranje u Jugoistočnoj Europi (Do Drugog svetskog rata) (Marko Šarić).....	165
Molve – ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, društvo za povjesnicu i starine (Dragutin Feletar)	168
ZNANSTVENI SKUPOVI	170
UPUTE SURADNICIMA / INSTRUCTIONS TO CONTRIBUTORS	179

Popis suradnika u časopisu »Ekonomska i ekohistorija«, broj 7 (2011.):**Karl Kaser**, Universität Graz**Drago Rokandić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Daniel Barić**, Université François-Rabelais, Tours**Hrvoje Petrić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Zoltán Hajdú**, Centre for Regional Studie, Hungarian Academy of Sciences, Pečuh**Mira Kolar-Dimitrijević**, Draškovićeve 23, Zagreb**Harald Heppner**, Universität Graz**Nataša Kolar**, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož**Željko Holjevac**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Žiberna**, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru**Mirela Slukan Altić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar Zagreb**Ljudevit Tropan**, Hrvatske vode Zagreb**Andreja Talan**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Tomislav Krznar**, Veleučilište u Karlovcu**Hrvoje Jurić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Aleksandra Đurić**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Dragutin Feletar**, član suradnik HAZU, Zagreb-Koprivnica**Daniel Patafta**, Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Eterović**, Lovran**Iva Potočnik**, Varaždin**Igor Razum**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Marko Šarić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Vladimir Šadek**, Koprivničko-križevačka županija**Csaba G. Kiss**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Vjeran Kursar**, Filozofski fakultet, Zagreb

Ekonomske i ekohistoriju referiraju:

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT - AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA